

Vzdělání je společenským statkem

A) Všeobecně je nutno vycházet z toho, že:

1) vzdělání je dominantně SPOLEČENSKÝM STATKEM. Jako takové má být v rozhodující míře financováno z veřejných prostředků. Měřítkem efektivity jejich vynakládání pak musí být hlavně jeho uplatnitelnost. Smyslem vzdělávání nejsou certifikáty, ale praktická využitelnost.

2) vzhledem ke své podstatě nemůže být vzdělání chápáno jako klasické ZBOŽÍ. Tržní přístup zde vede k vytváření dědičné chudoby, neúměrnému růstu sociálních nákladů (včetně bezpečnostních a vězeňských), stagnaci národního hospodářství a rozpadu společenské soudržnosti. Důsledkem pak je nárůst terorismu, kriminality a sociální infantililty (= neschopnost přebírat zodpovědnost, očekávání nezasloužených výsad, sobecký přístup ke světu), včetně doprovodných negativních jevů (jako je narkomanie, gamblerství a asociálnost).

3) vzdělávání není jen základním nástrojem individuální i celospolečenské prosperity, ale také rozhodujícím prostředkem sebereprodukce společnosti. Rozhodujícím způsobem ovlivňuje její soudržnost, formuje její hodnoty (morálku) a zajišťuje její budoucí přežití.

Z toho logicky vyplývá, že vzdělávání není zdaleka jen nahodilou individuální cestou osobního růstu, ale v zásadním smyslu systémem, kombinujícím osobní a celospolečenské zájmy. Proto také (i v době rozmachu informačních technologií) jeho páteří stále zůstává klasická institucionální forma - školství. Jeho posláním je (zejména v oblasti základního a všeobecného vzdělání) působit na jedince tak, aby byl schopen UČIT SE:

1. jak se učit (tedy osvojovat si znalosti, dovednosti a návyky)
2. jak žít sám se sebou (vytváření přiměřeného sebevědomí, vůle, píce, schopnosti sebehodnocení, sebekontroly a zodpovědnosti)
3. jak žít s ostatními (zvládnout přiměřeně empatii i asertivitu - a kooperaci + pochopit princip dlouhodobé výhodnosti "nadměrné angažovanosti" oproti sobectví)
4. jak nacházet své místo ve světě (vytváření systému hodnot, získávání kvalifikace - v širším i užším slova smyslu - a adaptability)
5. jak pracovat s informacemi (jak je získávat, chápat je, selektovat a hodnotit)

Toto je nutný jednotný základ vzdělávání a zejména školského systému. Diverzita (v zaměření a formách) má své místo až nad tímto základem, který specificky rozvíjí.

Tímto nepominutelným obecným základem vzdělání je také dána zjevná nezastupitelnost lidského faktoru (učitele) ve školství. Cesta Tarzana či Mauglího je pedagogicky

nesmyslná - člověka mohou vychovat jen lidé (v první řadě samozřejmě rodiče). To také vymezuje i místo informačních technologií v procesu vzdělávání se - úspěšně fungují až jako návazný zdroj informací.

JAKÉ ŠKOLSTVÍ CHCEME ? Takové, které:

- 1) respektuje zmiňovaný nezbytný základ
- 2) nepřenáší náklady na získání vzdělání účelově na rodiče a studenty (rozhodně ne v oblasti všeobecného základního vzdělání a dosahování společensky účelné kvalifikace
- 3) nevede k nadbytečné selekci (na základě původu, majetku, postavení...). Rozhodující roli musí hrát schopnosti, píle a vůle.